

ר' ברם בשׂוֹא דמליש מִן חַיּוֹתָא חַיָּא כֵּן בְּנֶם דְּבָנֶפְשָׁה בֵּיה או דְּמַלֵּיש מִן חַיּוֹתָא נְכִיסְתָּא כֵּן
עד ר' לא נְפָקָא כּוֹלָא נְשִׁמְתָּא לֹא תְּקִלּוֹן: הַוּבָרָם יְתִ דְּמַכּוֹן לְנְפָשָׁתִיכּוֹן אֲתַבּוּן יְזָא
דְּכָל חַיּוֹתָא דְּקָטָלָא לְבָר נְשָׁא אִתְּחַטְּלָא עַלְיהָ וַיְמִידָא דְּאַינְשָׁא מִיד גַּבָּר דִּישְׁוֹר
יְתִ דְּמָא דְּאַחֲוִי אַתְּבָעַ יְתִ נְפָשָׁא דְּאַינְשָׁא: וַיְדִישְׁוֹד דְּמָא דְּאַינְשָׁא בְּסַהֲרַדִּין כֵּה דְּיִנְיאָמְתִיבִּין
לְיה קְטוּל וְדִישְׁוֹד בְּלֹא סַהֲרַדִּין כֵּן מְרִי עַלְמָא עַתְּדָל לְאַתְּפְרָעָא מְנִיה לִיּוֹם דִּינָא רְבָא אַרְוֹם
בְּדִיקָה דִּי עֲבָד יְתִ אַינְשָׁא:

פירוש יונתן כֵּן בְּשָׂרָא דְּתַלְיִשׁ מְחִוּתָה. פִּירּוֹשׁ אָבָר מִן הַחַיִּים בְּנֶפֶשׁוֹ: כֵּן אָוּ דְּתַלְיִשׁ מְחִוּתָה נְכִיסְתָּא. פִּירּוֹשׁ
הַתְּלִשָּׁה מִן בְּהָמָה שְׁחוֹתָה, וְעַד שְׁלָא יָצָא נְשָׁמָתָה, וְדִיקָה כְּדִיקָה בְּפָרָק ד' מִיתָּה וְסַהֲרַדִּין. פִּירּוֹשׁ כְּדִירִישׁ רְשָׁיִי:
כֵּן וְדִישְׁוֹד וְכוֹרָה. פִּירּוֹשׁ הַשּׁוֹפֵךְ דָם בְּלֹא עֲדוֹת, הַיְתִבְרֹק עַתְּדָל הַפְּרָעָה מִינָה גָּדוֹל, וְדִיקָה כְּמוֹ שִׁפְרוּשׁ הַמִּפְרָשִׁים
וְפִירּוֹשׁ רְשָׁיִי (פסח ה' ע"ש):

אבן עורה

הַדָּם, גַּם אָדְרָשָׁנוּ מִיד כָּל חַיִּים, שָׁאָזָה לְאַחֲרָת שִׁהְרָגָנָה. אוּרָה מִזְוָה לְבָנִי נָח וְהַוָּא לְהַרְוגָה הַהְוָרָג: וְוַטְעַם
בָּאָדָם. בְּעָדִים אוּרָה לְעַנִּי הַכְּל, אוּבָכְרוּ הָאָדָם שְׁנָשְׁפָךְ דָמוֹ,
וְכְמוֹהוּ רְכִיבָה: נְפָשָׁותֵיכֶם זֶה הַהְוָרָג נְפָשָׁוֹ, הוּא רְחֻקָּה בְּעִינִי. וְהוֹסִיף לְכָאָר

בעל הטורים

(ביק צא): כֵּן אָסּוּר לְקָלָל עַצְמוֹ (שְׁבֻכוֹתָה לְהַרְוגָה). וּזְהַהָא אָרָךְ אֶת דְמַכּוֹן
לְנְפָשָׁותֵיכֶם וְאָרָךְ אֶת הַדָּבָר, שָׁאָפְילָו הַדָּבָר אָדָרָשׁ. וְאָרָךְ אֶת
טָמָא, לוֹמֵר מִיד כָּל חַיִּים אָדָרָשָׁנוּ בְּין טָמָא בְּין הַתּוֹרָה:

ספּוֹרְנוֹ

דָאָרָךְ בְּשָׂר בְּנֶפֶשׁוֹ. אָרָךְ בְּשָׂר שֶׁל חַי בְּעוֹדוֹ עַם נְפָשָׁוֹ, שָׁהָא
מִן מְנוּן, אָבָל לֹא מִיד הַחַיִּים: וּבָאָדָם דָמוֹ יְשָׁפֵךְ. בְּבִית דִין
שֶׁל מְתָה: כִּי בְּצָלָם אֱלֹהִים. וְוַטְעַם הַיּוֹת דָם הָאָדָם נְדִרְשׁ
וְאָדְרָשׁ מִן הַמֶּת מוֹתָר לְבָנִי נָח: הַוָּא אָרָךְ אֶת דְמַכּוֹן
לְנְפָשָׁותֵיכֶם אָדְרָשׁ. אָרָךְ עַל פִּי שְׁלָא אָדְרָשׁ דָם שָׁאָר בְּעִילִי
חַיִּים מִדְכָּם. מְכָל מְקוֹם אָדְרָשׁ אָתְּ דְמַכּוֹן בְּשָׁבֵל חַיִּים, וְכָל
שְׁהָן חַשּׁוֹת אָצְלִי יְתוּר נְגַפְשָׁת כָּל שָׁאָר בְּעִילִי חַיִּים, חַזְאָה
הַדִּירְשָׁה תְּהִיא עַל אָפְנִים מְחַלְלִיפִים, שָׁאָם זִיכָה הָאָדָם גָּנָה אָז
מִיד כָּל חַיִּים אָדְרָשָׁנוּ, וְמִיד הָאָדָם, וְלִפְנֵיו הַצְלָה: מִיד אִישׁ אָחָר
אָדְרָשׁ אֶת נְפָשָׁה הָאָדָם. אָם לֹא זִיכָה לְהָה שָׁאָצְלָהוּ וְהַגְבָּהָוּ,
אִישׁ אָחָר, אָדְרָשׁ אֶת נְפָשָׁה הַהְוָרָג. מִיד אָחָר, הַהְוָרָגוּ. הַהְרָפָעָה

רְמַבָּן

(ד) אָרָךְ בְּשָׂר בְּנֶפֶשׁוֹ דָמוֹ. כתָב רְשָׁיִי בְּעַדְוֹ נְפָשָׁוֹ
כֵּן. בְּשָׂר בְּנֶפֶשׁוֹ לֹא תְּאַכְלָוּ, הַרְיָ אָבָר מִן הַחַי, וְאָרָךְ
דָם לֹא תְּאַכְלָוּ, הַרְיָ דָם מִן הַחַי. אָם כֵּן זָאָר בְּשָׂר בְּנֶפֶשׁוֹ
וְדָמוֹ לֹא תְּאַכְלָוּ. וְזָהָרְפָּט אַינְגָוּ נְפָשָׁוֹן, וְלִפְנֵי הַמְּדִרְשָׁה
אַינְגָוּ אַמְתָה, שָׁלָא נְצָטוֹנוּ בְּנֶה בְּנֶה. אָלָא עַל-אָבָר מִן הַחַי
כְּדִרְבֵּי חַכְמִים (סַהֲרַדִּין ט.), לֹא עַל דִקְמָן הַחַי כְּדִרְבֵּי רְבִי
אָבָל פִּירּוֹשׁ אָרָךְ בְּשָׂר בְּנֶפֶשׁוֹ, שָׁהָא דָמוֹ, לֹא תְּאַכְלָוּ, כִּי
נְפָשָׁה כְּל בְּשָׂר דְּמָרוֹהָא:

(ה) דְמַכּוֹן לְנְפָשָׁתִים; דְמַכּוֹן נְפָשָׁותִים; כְּלָמָד
דְמַכּוֹן שָׁהָא נְפָשָׁתִים; כְּדָרָךְ לְכַל הַמְּשִׁלְבָּן-זְשָׁמָתָנוּ
(ט), וְכֵן הַשְּׁלִישִׁי לְאַבְשָׁלָוּס (דְּבָרֵי הַיָּמִים אַגְבָּ). וַיְשַׁלְּפָשׁ אֶת
דְמַכּוֹן לְנְפָשָׁותִים בְּנֶפֶשׁוֹתִים, כִּי נְפָשָׁה כְּל בְּשָׂר דְמָרוֹהָא
הַוָּה (וְיִרְאָה זָהָרְפָּט) כְּל הַנְּפָשָׁתִים: לְעֻוף וְלְכְרָמָה (ט' כה, פְּתָרָנוּ בְּעַרְףָא אוּ בְּכָהָמָה):
וְהַגְּכָן שִׁיאָמָר הַדָּם שָׁהָא נְפָשָׁה בְּכָמָ אָדְרָשׁ. הַגְּדָר כִּי
הַדָּם הַוָּה הַנְּפָשָׁה, וּרְמָזָה כִּי עַל שָׁוֹפָךְ הַנְּפָשָׁה הַוָּה
מְחַיִּיב מִתְּהָה, לֹא עַל דָם הַאַיְבָרִים שָׁאָן הַנְּשָׁמָה תְּלוּיה

וְאַתָּה פֹּשֶׁךְ וְסַגְרֵךְ אִתְּחִילָה בְּאָרֶץ וְסַגְרֵךְ בָּהּ: חָזָקָמֶר יְיָ לְנַחַת וְלְבָנוֹי עַמִּיהָ לְמִימָר: ט אָנָּא
הָא אָנָּא מִקְיָּים קְנִימִי עַמְכָּון וְעַם בְּגִינְכָּון בְּתִרְכִּיכָּן: יְעַם כֵּל נְפַשְּׁת חִיתָּא דְּעַמְכָּון בְּעֻופָּה
וּבְעִירָה וּבְכָל חִיתָּא אָרֶץ דְּעַמְכָּון מְכַל נְפַקִּי תִּבְכּוֹתָא לְכָל חִיתָּא אָרֶץ: יְאַוְאֲקִים יִתְקִימִי
עַמְכָּון וְלֹא יִשְׂפְּצֵי כֵּל בְּשָׂרָא עַוד מִמְּוֹי דְּטוּבָעָנָא וְלֹא יְהִי עַוד טְוּבָעָנָא לְחַטְבָּא אָרֶץ:
יבְּזָאמֶר יְיָ זֶא אֶת קְנִימָא דְּאָנָּא מִקְיָּים בֵּין מִימָרִי וּבְגִינְכָּון וּבֵין כֵּל נְפַשְּׁת חִיתָּא דְּעַמְכָּון
לְדָרִי עַלְמָא:

בעל הטורים

ט מקים את בריתך אתכם. ס"ת מתים. רמז לחתימת המתים שמקים להם בריתו להחיותם:

ספרונו

וזאתם פרו ורבו. ואל תשפכו דם האדם: ט ואנו הגני העבירתו ילקה החותם ולא משחת הארץ: יא ולו ידרה מקרים את בריתך של לא לשחת עוד הארץ. אבל בשפיכת דם נקי תשחת הארץ. כאמור כי הדם הוא יתניף את הארץ.

רמב"ן

כי האמור באדם (עליל א' כה) גם בבני נח (שם ט א') עם ר' ברוך אותו אלהים ברכה, עניין שנאמר ברכיגים (שם א' כב). ובכבוד שזכר בשאר הנפש החיה ואמר יושרצו בארץ, כי פרו ורבו על הארץ" (שם ח' ז') אמר כאן ואתם, האדם, פרו ורבו:
 ואמור שרצו בארץ ורבו בה. כי יכול המצווה בחישוב כל הארץ, כאשר פרישתי בסדר בראשית (א'): ורשי כתוב לפניו הראשונה לברכה וכאן ליזורי, ולפי מדרשו להקיש מי שאינו עוסק בפריה ורביה לשופך דמים. והמדרשה זהה לא הרציאו אותו אלא מן הסטוקים, אבל המקרא למצווה כתוב, והראשונה לברכה. וכן אמרו והרי פריה ורבייה שנאמרה לנו ניחן ודכתיב ואתם פרו ורבו וכו', כדאיתא בסנהדרין (ט):
 (ח) וטעם ויאמר אלהים אל נח ואל בניו אטו. על ידי אביהם, כי בנו לא היה נכאים, ולא הגיע חם למלעת הנבואה. וכן ויאמר ה' אל משה ואל אהרן (שמות ז' ח), בדברי רבותינו (ח' וק' א) אל משה ואל אהרן (שמות ז' ח), כדברי פריש בסוף ויאמר אלהים אל נח (להלן פסוק ז):
 וזה טעם הוציאו אישׂוֹ שפיכת דמים בכאן מפני היהר השחיטה שהיה ההנגג לשפוך דם. כי על דעתך רכחותינו (סנהדרין ז' ז) כבר הוהי אדם הראשון בו, אבל מפני השחיטה הוחזר לומר התרותי לכם לשפוך דם כל חי וולמי דמכם שיהוה אוור לכם ולכל החיים שלא יהיה להם טבע לשפוך אותו:
 (ז) ואתם פרו ורבו. פשוטוCMDR שhaiya מצוה:

אור החיים

ז פרו ורבו. וכך נזכר לנו בסוף כן הוגם צהמאל לאס פילוט כוונון צצטועם פ' טלה יכלם וכו' סיפה צמאנלי שיקנלו לפלום וכו', כפי זה סמסמת וועו נעלם תפנוי וכו':
 יא והקימותי וגוי' ולא יברת כל בשר וגוי'. נץ לדעת מהה סוגן נפלו נומר לנויל לנויל יכלם וגוי' ולגו יאה וגוי', וויס נקיס קלצני צצועה כל גליינו כי רצוחינו זיל' (צטועות ג'). לנוילו אדריך הילן מפקון וכ' ופקון צלטמכו צהמאל ויל' יס' עוד הקמיס וגוי', וכמו שאנגי דרכיש צפקון לנוילן, פראט נדעתה כי צפָל מני וילפי וו דיוקין על נסן מלהמיס זיל' (ויהי ג') צהמאלו